

CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Kannanotto hallituksen esitykseen eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2016)

CSC on suomalainen tutkimuksen, koulutuksen ja julkishallinnon ICT-osaamiskeskus, jonka kansallisena erityistehtävänä on ylläpitää ja kehittää valtion omistamaa keskitettyä tietotekniikkainfrastruktuuria ja tarjota sen avulla kansallisia tietotekniikkapalveluita tutkimuksen, koulutuksen, tietohallinnon ja kulttuurin tarpeisiin. CSC:n toiminnan tarkoitus on edistää suomalaisen tutkimuksen, opetuksen, kulttuurin ja hallinnon toimintaedellytyksiä ja näin luoda lisäarvoa CSC:n asiakkaille. CSC on hankintalakiesityksen 15 §:ssä tarkoitettu valtion sidosyksikkö.

Tiivistelmä

Tulevan hankintalain tulee olla linjassa paitsi EU:n hankintadirektiivin, myös muiden EU-maiden hankintalakien kanssa, huomioiden Suomen tutkimus- ja koulutusinfrastruktuurin kansallisen ja kansainvälisen toimintakyvyn. Siksi tulee luopua sidosyksiköille esitetystä 500 000 euron ja 5% osuutta liiketoiminnasta vastaavasta enimmäismäärästä liiketoiminnalle muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa sidosyksikkö on. Sallitun ”ulosmyynnin” enimmäismäärä tulee nostaa takaisin EU-direktiivissä esitettyyn ja muiden EU-maiden toteuttamaan 20 prosenttiin. Lisäksi sidosyksiköiden sekä kansainvälisten järjestöjen ja organisaatioiden välisten sopimusten tulkintaa tulee selvittää. Hallituksen esityksessä tulee ottaa selvästi kantaa siihen, ettei ehdotettuja rajoituksia sovelleta tutkimusta ja koulutusta tukevaan yhteistyöhön eikä toimialan järjestäytyneeseen kansainväliseen yhteistyöhön ja kansainvälisille yhteistyöverkostoille ja organisaatioille myytävään palveluun, jolla saadaan palautettua Suomen maksuja kyseisiin kohteisiin.

Toteutuessaan hallituksen esittämällä tavalla kansallinen hankintalainsäädäntö haittaa merkittävästi suomalaisten sidosyksiköiden kykyä tarjota eurooppalaisessa yhteistyössä tuotettavia palveluita sekä suomalaisille että eurooppalaisille tutkimus- ja koulutusalan toimijoille, joihin se ei ole sidosyksikkösuhteessa.

EU:n jäsenmaiden välisessä vertailussa Suomi on Puolan ohella ainut jäsenvaltio, jossa asetetaan direktiiviä tiukemmat rajat sidosyksikön liiketoimintaan. Hankintalakiesityksen toteutuessa vaarana on, että esimerkiksi tutkimusinfrastruktuurien palvelutarjonta sijoittuu jatkossa muualle Eurooppaan. Näin voi käydä, jos suomalainen sidosyksikkö ei tiukempien myyntirajoitusten vuoksi saa tarjota palveluita suomalaisille tai eurooppalaisille tutkimus- ja koulutusalan toimijoille, joihin se ei ole sidosyksikkösuhteessa. Sijoitettujen tutkimusrahojen hyödyt Suomelle jäisivät tällöin saamatta. Lisäksi horisontaalisen yhteistyön määrittely ei kata kaikkia yleisen edun mukaisia toimintoja.

Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu sitä, että sidosyksiköiden resursseja hyödynnetään suomalaisen teollisuuden ja suomalaisten tutkimusyhteisöistä alkunsa saaneiden korkean teknologian PK-yritysten uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen ja kansainvälisen kilpailukyvyn edistämiseen. Suomen ei siksi tulisi lainsäädännöllä rajoittaa esimerkiksi suurteholaskennan hyödyntämisen kautta muodostuvaa

uutta liiketoimintapotentiaalia saati luontaista synergiaa julkisen tutkimuskentän ja yksityisten innovatiivisten yritysten välillä.

Jos palveluita ei voida hankintadirektiivin sallimissa rajoissa tarjota myös suomalaiselle elinkeinoelämälle, vaikeutetaan erityisesti pienten suomalaisten teknologiayritysten asemaa kansainvälisessä kilpailussa. PK-yritysten toimintamahdollisuuksien tukeminen on korkealla myös EU:n asialistalla.

Hallituksen esitys on pääministeri Sipilän hallituksen kärkihankkeiden ”Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi” ja ”Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö” vastainen. Esitys ei tue veronmaksajien jo kertaalleen maksamien resurssien käyttöönottoa valtion tutkimuslaitos- ja korkeakoulututkimuksen ulkopuolella.

Lisäksi on huomattava, että on olemassa myös muita keinoja puuttua kilpailun mahdolliseen vääristämiseen. Näitä keinoja ovat kilpailulain 4a luvun mukaiset toimenpiteet kilpailun tasapuolisuuden turvaamiseksi julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä, sekä aktiivinen omistajapolitiikka.

Seuraavissa kappaleissa tuodaan esiin huomioita ja perusteluja. Jos kysymyksiä herää, annamme mielellämme lisätietoja (yhteystiedot lopussa).

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n kansallinen erityistehtävä

Yhtiöjärjestyksensä mukaisesti CSC voi vähäisissä määrin myydä liiketaloudellisin perustein tuotteita ja palveluita muille kuin omistajille. Yhtiön ulosmyynnillä mahdollisesti tuottama voitto käytetään yhtiön toiminnan kehittämiseen tukien erityistehtävän toteutumista.

Valtio omistaa tällä hetkellä CSC:n koko osakekannan. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on kuitenkin 6. syyskuuta 2016 päättänyt puoltaa CSC:n omistuspohjan laajentamista siten, että CSC:n osakkaiksi tulevat kaikki korkeakoulut. Valtio säilyttää omistusjärjestelyssä osakeyhtiölain mukaisen määränemmistön yhtiön omistajana.

Puhuttaessa laajoista valtakunnallisista tietotekniikkapalveluista esimerkiksi tutkimuksen ja koulutuksen alueilla, keskitetty ja yhteentoimiva ratkaisu on luonnollisin ja kustannustehokkain tapa järjestää näiden palveluiden saatavuus ja ylläpito. Esimerkiksi tutkimusverkkojen kohdalla järjestelmien toimivuuden kannalta on todettu kansainvälisesti tarkoituksenmukaiseksi, että yhdellä maantieteellisellä alueella on yksi kyseisen järjestelmän toimija.

Keskitetyn tietotekniikkainfrastruktuurin ansiosta taataan eri järjestelmien välinen yhteentoimivuus, jolloin työskentely tehostuu, resursseja säästyy eikä päällekkäisiä toimintoja tarvita. Avoimet rajapinnat lisäksi mahdollistavat palvelukehityksen, josta syntyy myös uudenlaista liiketoimintaa, ja jolla helpotetaan asiakkaiden, CSC:n tapauksessa esimerkiksi tutkijoiden ja opiskelijoiden arkea.

Esitetyt rajoitukset ja niiden vaikutukset sidosyksiköiden liiketoiminnalle

1. Suomen linja poikkeaa muista EU-maista: suomalaisten toimijoiden asema EU:n sisämarkkinoilla heikkenee. Tieteen ja koulutuksen infrastruktuuripalveluiden yhteentoimivuus ja tehokkuus kärsii

Hankintadirektiivin 12 artiklassa säädetään sidosyksikön toiminnan kohdistumisen vaatimuksesta siten, että yli 80 prosenttia sidosyksiköksi määritellyn toimijan toiminnoista tulee kohdistua siihen määräysvaltaa käyttävään tahoon. Käsillä olevan hallituksen esityksen mukaisesti sidosyksikkö saisi kuitenkin harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Erityisen ongelmallista hallituksen esityksessä on se, että sidosyksiköille ehdotetaan hankintamenettelyä koskevaa EU-direktiiviä¹ tiukempaa rajaa harjoittaa markkinaehtoista liiketoimintaa muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta on syytä pohtia, onko meillä todella perusteita asettaa tiukemmat rajoitukset sidosyksiköiden liiketoiminnalle kuin mitä EU-tasolla on säädetty.

Euroopan jäsenmaiden välisessä vertailussa² Suomi on tällä hetkellä Puolan ohella ainut jäsenvaltio, jossa asetetaan direktiiviä tiukemmat rajat sidosyksikön liiketoimintaan. EU-tasolla 20 prosentin ulosmyyntirajaa ei ole koettu kilpailuneutraliteettiongelmaksi, mutta hallituksen esityksessä on tehty päinvastainen tulkinta. Ratkaisulla voi olla syrjiviä vaikutuksia EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta. Nyt esitetyn sääntelyn tullessa voimaan suomalaiset sidosyksiköt eli in-house -yhtiöt ovat epäedullisemmassa kilpailuasetelmassa verrattuna kaikkiin muihin EU-alueen in-house -yhtiöihin, kun tarkastellaan mitä tahansa EU:n jäsenmaata.

Lisäksi myös kansallinen tarkastelukulma on hallituksen esityksessä liian kapea, eikä huomioi riittävästi suomalaisten sidosyksiköiden erityispiirteitä. Hallituksen esityksen yleisperusteluissa, kohdassa 4.7. todetaan, että ”sidosyksiköiden ja hankintayksiköiden yhteistyön haitallisten markkinavaikutusten vähentyessä kilpailun voidaan arvioida tehostuvan, mikä voi johtaa halvempiin hintoihin tai parempaan hinta-laatusuhteeseen ja siten julkisten varojen tehokkaampaan käyttöön.” Erityisesti Suomen pienillä markkinoilla tieteen ja koulutuksen infrastruktuuripalveluiden hinnat muille kuin CSC:n omistajille voivat nousta ja yhteentoimivuus kärsiä. On riski, että esitetty rajoitus johtaa julkisten varojen tehottomampaan käyttöön. On myös huomattava, että ostovelvollisuutta CSC:ltä ei ole, eli yhtiön on koko ajan osoitettava tehokkuutensa suhteessa muihin toimijoihin.

Lisäksi yksityiskohtaisissa perusteluissa 15 §:n kohdalla todetaan, että ”sidosyksiköt voisivat vähäistä suuremman tällaisen myynnin kautta vääristää kilpailua markkinoilla muiden toimittajien kanssa hyödyntämällä määräysvaltaa käyttäviltä hankintayksiköiltä kilpailuttamatta saatuja ja sidosyksikölle edullisia hankintasopimuksia”. Tässä yhteydessä tulee huomioida, että palvelut yksikön omistajille on joka tapauksessa hinnoiteltava omakustannusperusteisesti – CSC:n tapauksessa koskien myös muuta suomalaista tutkimus- ja koulutuskenttää ja julkishallintoa. Mahdollisuutta ja taloudellista liikkumavaraa kilpailun vääristämiseen ei näin ollen ainakaan CSC:n tapauksessa ole. Markkinaehtoisesti sovellettavat hinnat puolestaan määräytyvät liiketaloudellisin perustein, kuitenkin aina varmistaen täysi kustannuskattavuus. Mikäli CSC:n markkinaehtoisesti hinnoittelemaat palvelut ovat kilpailukykyisiä, osoittaa

¹ Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX:32014L0024>

² Liite 1. Selvitys - Sidosyksiköt ja ulosmyynti.

se toiminnan tehokkuutta, mitä ei voitane pitää kilpailua vääristävänä tekijänä. Hankintalain näkökulmasta on hyvä lisäksi huomioida, että CSC on hankintayksikkö, joka kilpailuttaa omat hankintansa, joten tuotannontekijät ovat kilpailutettuja.

2. Sidosyksikön suurteholaskenta ja digitaaliset palvelut eivät jatkossa enää voi hyödyttää myös suomalaista elinkeinoelämää

Euroopan komissio on todennut selvityksessään³, että suurteholaskentaan tehtyjen investointien tuottoprosentti on erittäin korkea. Keskitetty laskentakapasiteetti, joka ei ole alttiina yliopistojen paikallisille muutoksille, tarjoaakin selkeän kilpailuedun ulkomaisiin toimijoihin nähden. Erinomaiset laskentaresurssit ja siihen liittyvä korkeatasoinen asiantuntijaosaaminen ovat olleet edellytys myös kansallisesti ja kansainvälisesti kilpaillun tutkimusrahoituksen saamisessa ja tieteen läpimurroissa.

Opetuksen digitalisoitumisen ja massadatan hyödyntämisen edistämiseksi hallitusohjelman kärkihankkeiden mukaisesti ei tulisi sulkea ovea tulevaisuuden yhteentoimivuutta edistävältä tietotekniikkapalveluiden kehittämiseltä, jossa CSC:llä on osaamisensa ja kansallisten tietovarantojensa puolesta merkittävä rooli. Tässä roolissa toimiminen edellyttää valmiutta myydä palvelua myös muille kuin valtion keskushallinnolle ja korkeakouluille.

Sidosyksikön resursseja hyödynnetään myös suomalaisen teollisuuden uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen ja kansainvälisen kilpailukyvyn edistämiseen. Suomen ei tulisiakaan lainsäädännöllä rajoittaa esimerkiksi suurteholaskennan hyödyntämisen kautta muodostuvaa uutta liiketoimintapotentiaalia. Jos näitä palveluita ei voida hankintadirektiivin sallimissa rajoissa tarjota myös suomalaiselle elinkeinoelämälle, vaikeutetaan erityisesti pienten suomalaisten teknologiayritysten asemaa kansainvälisessä kilpailussa.

Käsillä oleva hallituksen esitys hankintamenettelystä on tältä osin Sipilän hallitusohjelmassa esitetyn kärkihankkeen ”Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi” vastainen eikä se tue olemassa olevien resurssien täysimääräistä ja laajempaa käyttöönottoa esimerkiksi korkeakoulututkimuksen ulkopuolella. Yhtälailla esitys on ristiriidassa kärkihankkeen ”Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö” kanssa, sillä CSC:n asiantuntemus ja resurssit tällä toimialalla ovat Suomen laajuisesti ainutkertaisten eikä päällekkäisten järjestelmien ja palveluiden rakentaminen ole kustannustehokasta saati kilpailukykyssä kannattavaa.

3. EU-yhteistyön väheneminen heikentää Suomen kilpailukykyä

EU:n puiteohjelmien tutkimukselle ja kehitykselle suuntaama rahoitus on tarkoitettu kehitysvaiheen tueksi, ja tarkoituksena on, että kehitysvaiheen jälkeinen pysyvä toiminta tapahtuu muulla kuin EU:n tuella. Tällöin esimerkiksi hankkeessa kehitetty yhteinen biotieteiden tutkimusta tai tutkimusdatan käyttöä tukevan yhteentoimivan eurooppalaisen infrastruktuurin pitkän tähtäimen kestävällä pohjalla oleva käyttö rahoitetaan paitsi kansallisella rahoituksella, myös eurooppalaisten tieteellistä palvelua tarjoavien keskusten toisilleen maksamilla sekä tutkimusorganisaatioiden keskuksille maksamilla käyttömaksuilla.

³ Study on "High Performance Computing in the EU: Progress on the Implementation of the European HPC Strategy", <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/study-high-performance-computing-eu-progress-implementation-european-hpc-strategy-final-report>

Jos hallituksen esitys toteutuu, suomalaiset sidosyksikkötoimijat jäävät ulos sellaisista pysyvistä infrastruktuurijärjestelyistä, joihin ne eivät voi osallistua muita alemman ulosmyyntirajan takia. Myös suomalainen tutkimuskeskus pystyy muita eurooppalaisia tutkijoita huomattavasti helpommin hyödyntämään yhteistyön kohteena olevaa palvelua.

Ulosmyyntipäätöksen epäsuhta asettaa Suomen epäedulliseen asemaan muihin eurooppalaisiin sidosyksiköihin nähden esimerkiksi kilpailtaessa kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien investoinneista ja palvelutuotannosta.

Tilannetta voidaan kuvata esimerkillä, jossa suomalaisella in-house -yhtiöllä olisi tällä hetkellä vanhan käytännön mukainen noin 10 prosentin ulosmyynti, josta esim. puolet suuntautuisi ulkomaille, vaikkapa Viroon ja Ruotsiin. Lakimuutoksen jälkeen in-house -yhtiön olisi käytännössä joko luovuttava sidosyksikköasemastaan tai valittava mistä ulosmyyntiasiakkaista se luopuu. Mikäli ratkaisu olisi luopua ulosmyyntiasiakkaista, ulkomaisille – usein yhdessä rakennettua palvelua tarjoaville – in-house -yhtiöille avautuisi mahdollisuus alkaa tarjota palveluitaan sekä suomalaisen sidosyksikön entisille asiakkaille että myös enenevässä määrin Suomen markkinoille. Sidosyksiköiden toimintaa tarkasteltaessa⁴ selviää, että varsin monella suomalaisella sidosyksiköllä on myös kansainvälistä toimintaa.

Ristiriita syntyy myös suhteessa pääministeri Sipilän lausuntoon⁵, jonka mukaan hallitus etsii keinoja tutkimuksen ja tuotekehityksen rahojen lisäämiseksi. Suomen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa EU:n eri rahoitusinstrumentit ovat luonnollinen ratkaisu tutkimuksen ja kehityksen rahoitusvajeen kattamiseksi. Rahoituksen saaminen voi kuitenkin vaikeutua, mikäli rahoitusinstrumenttien vaatimien omarahoitusosuuksien kerääminen rajoittuu uuden hankintalain myötä. Direktiivin mukaisesti rajoitetulla markkinaehtoisesti hinnoitellulla katteellisella ulosmyynnillä tehokkaasti toimivilla eurooppalaisilla in-house -yhtiöillä on mahdollisuus täydentää kehityshankkeisiin vuosittain tarvittavaa omarahoitusosuutta.

4. Horisontaalisen yhteistyön määritelmä ei riitä kattamaan kaikkea yleisen edun mukaista toimintaa

CSC:n tarkoitus valtion erityistehtävänä on edistää suomalaisen tutkimuksen, koulutuksen, kulttuurin ja hallinnon toimintaedellytyksiä kehittämällä ja ylläpitämällä yhteentoimivia IT-palveluita julkisten toimijoiden erityistarpeisiin. Esityksen 16 § saattaa kuitenkin muodostaa harmaan alueen eri toimijoiden välisen yhteistyön ympärille: mitä yleisen edun mukaisella yhteisellä palvelutehtävällä tarkoitetaan?

On ongelmallista, mikäli erilaiset hankintayksiköt, esimerkiksi opetusalan organisaatiot, kirjastot, museot, arkistot ja yliopistollisten sairaaloiden tutkimustoiminta (esim. biopankit) eivät pystyisi riippumatta sijoittumisestaan julkishallinnossa yhdenvertaisesti hyödyntämään CSC:n tarjoamaa yhteentoimivaa koulutusalan sekä laskenta- ja tallennusinfrastruktuuria sekä niihin liittyvää korkeatasoista asiantuntijaosaamista. Hallituksen esityksessä olisi syytä täsmentää 16 §:ssä esitettyä määritelmää yleisen edun mukaisista palveluista, joita hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä esittää, ettei ehdotettuja ulosmyyntirajoituksia sovelleta tutkimusta ja koulutusta tukevaan yhteistyöhön eikä toimialan järjestäytyneeseen kansainväliseen yhteistyöhön ja kansainvälisille yhteistyöverkostoille ja organisaatioille myytävään palveluun, jolla saadaan palautettua Suomen maksuja kyseisiin kohteisiin

⁴ Liite 2. Sidosyksiköt Suomessa.

⁵ <http://yle.fi/uutiset/3-9182714>

Hankintalakiesitys aiheuttaa riskin, että Suomen mahdollisuus osallistua eurooppalaisiin ja kansainvälisiin koulutus- ja tutkimusalan non-profit- ja in-house -toimijoista rakentuviin verkostoihin kapenee maksajaksi ja julkisen rahoituksen saajaksi, silloin kun sitä on kansallisesti tai kansainvälisesti saatavilla. Suomen tavoitteen tulisi olla, että yhteistyö johtaa siihen, että tutkimusinfrastruktuurit investoivat Suomeen ja ostavat palvelua Suomesta, jolloin myös suomalainen tietotekniikan palveluekosysteemi kehittyy.

Erilaisten EU:n rahoitusinstrumenttien avulla on mahdollista lisätä kansallista toimeliaisuutta ja kasvattaa kansainvälisiä verkostoja, jotka Suomelle vientiriippuvaisena maana ovat elintärkeitä. EU on vallitsevan talouskriisin aikana nähnyt elintärkeäksi varmistaa tutkimuksen kautta saatavaa kasvua ja innovaatioita. Euroopan komission Horisontti 2020-puiteohjelmassa rahoitusta jaetaan yhteensä lähes 80 miljardia euroa vuosien 2014–2020 aikana. Suomen tutkimukselle ja innovaatiolle osoittama julkinen rahoitus sitä vastoin on vähentynyt viimeisten vuosien aikana, jolloin katseet tulee entistä vahvemmin suunnata EU:hun. Pääministeri Sipilä onkin todennut hallituksen pohtivan erilaisia keinoja tutkimuksen ja tuotekehityksen rahojen lisäämiseksi, ja tässä eräänä vaihtoehtona toimii EU-rahoitus.

EU-rahoitus edellyttää kuitenkin aina omarahoitusosuutta, jota voidaan saada myös suomalaisilta yksityisiltä toimijoilta. CSC on mukana useissa kansainvälisissä hankkeissa, projekteissa ja tutkimusinfrastruktuureissa, joiden avulla Suomessa toimivia tutkijoita voidaan verkottaa laajempiin tutkimusyhteisöihin ja joiden kautta tutkijat Suomessa pääsevät käsiksi tehokkaampiin resursseihin ja tietojärjestelmiin.

Tarkasteltaessa kansainvälisiä järjestöjä ja toimijoita törmätään jälleen Suomen asemaa koskeviin ongelmiin. Hallituksen esityksessä tulisi ottaa selvästi ja tyhjentävästi kantaa siihen, ettei ehdotettua hankintamenettelyä koskevaa lakia sovelleta seuraavaksi lueteltuihin toimijaryhmiin ja sellaiseen niiden kanssa tehtyyn yhteistyöhön, joka perustuu näihin yhteistyömuotoihin sisältyviin maksullisena tarjottaviin palveluihin:

1. Hallitusten väliset järjestöt (*intergovernmental organisations*): Järjestöt, joissa Suomen valtio on erilaisin valtiosopimuksin osallisena. Esimerkkeinä CERN, EMBL, ESA, ELIXIR, Pohjoismaiden neuvosto.
2. Voittoa tavoittelemattomat kansainväliset järjestöt (*not-for-profit international organisation*), joissa CSC on Suomen valtion toimeksiannosta jäsenenä: EGI.eu, PRACE AISBL, GÉANT. CSC:n määräysvalta on välillistä näissä tilanteissa, mikä synnyttää ns. harmaan alueen tulkittaessa näiden järjestöjen kanssa tehtäviä sopimuksia.
3. Eurooppalaiset tutkimusinfrastruktuurikonsortiot (*European Research Infrastructure Consortium ERIC*), joissa Suomen valtio on jäsenenä. Esimerkkeinä ICOS ERIC ja CLARIN ERIC. ERIC-asema tarkoittaa, että hankkeella on oikeushenkilöasema EU:n lainsäädännön perusteella.
4. Kansalliset ja kansainväliset järjestöt, joiden kanssa CSC:llä on yhteistyösopimus. Esimerkkinä EUDAT CDI. Näissä tilanteissa organisaatioiden välillä liikkuu rahavirtoja eriytyneen työnjaon perusteella eikä tätä voida tulkita suoranaiseksi ulkoiseksi myynniksi.

Toimiessa näiden järjestöjen ja oikeushenkilöaseman omaavien toimijoiden kanssa tulee ottaa lisäksi huomioon niiden omat säännökset hankinnoista. Mikäli kansallinen hankintamenettelyjä koskeva lainsäädäntö ei anna yksiselitteistä tulkintasuuntaa näiden toimijoiden kanssa tehdystä yhteistyöstä, tilanne tulee olemaan sekava eikä näin ollen tue kansainvälisten verkostojen muodostumista Suomessa. Tämä voi pahimmassa tapauksessa haitata Suomen kilpailukykyä, jos suomalainen toimija (tässä tapauksessa CSC) menettää osuutensa kansainvälisessä yhteistyössä, mikä tarkoittaa sitä, että myös tästä yhteistyöstä

Suomeen kotiutunut raha kotiutuu vastedes muihin maihin. Kansainvälisten verkostojen rajoittaminen ei tue suomalaista tiedettä ja tutkimusta, eikä siten edistä Suomen kansallista innovaatiopotentialia – pikemminkin päinvastoin. Kansallisessa lainsäädännössä tämä direktiivissä määritelty horisontaalisen yhteistyön liian suppea määrittely on huomioitava, ja tarvittaessa yhteistyöstä on säädettävä erikseen.

Edellä mainittuihin perusteluihin vedoten esitämme seuraavia muutoksia hallituksen esitykseen:

- 1. Valtion sidosyksiköiden sallitun "ulosmyynnin" enimmäismäärä nostetaan takaisin EU-direktiivissä esitettyyn ja muiden EU-maiden toteuttamaan 20 prosenttiin.**
- 2. Sidosyksiköille esitetystä 500 000 euron "ulosmyynnin" enimmäismäärästä luovutaan.**
- 3. Otetaan huomioon direktiivissä määritellyn horisontaalisen yhteistyön lisäksi myös muu yleisen edun mukaisen toiminta. Tästä pitää tarvittaessa säätää erikseen.**

Lisätietoja:

CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Kimmo Koski, Toimitusjohtaja, kimmo.koski@csc.fi , puh. 050 381 9777

Katri Kulju, Senior Procurement Specialist, katri.kulju@csc.fi, puh. 040 582 6682

Irina Kupiainen, Kehityspäällikkö, irina.kupiainen@csc.fi, puh. 050 381 2644

Uusi hankintalaki heikentäisi Suomen kilpailukykyä

EU:n jäsenmaiden vertailussa Suomi on Puolan ohella ainut maa, jossa ollaan asettamassa direktiiviä tiukempia rajoituksia sidosyksiköiden liiketoiminnalle.

Hankintalain muutos on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä. Valtion ja kuntien omistamien yhtiöiden toimintaan esitetään huomattavasti tiukempia rajoituksia kuin EU-direktiivi edellyttää.

Kyse on siitä, kuinka paljon julkiset yhtiöt saavat myydä palveluitaan kilpailluille markkinoille. EU:n hankintadirektiivissä raja on 20 prosenttia yrityksen liikevaihdosta, uudessa lakiesityksessä se on vain viisi prosenttia tai 500 000 euroa. Käytännössä julkiset yhtiöt voisivat siis myydä palveluita lähinnä omistajilleen.

EU:n jäsenmaiden vertailussa Suomi on Puolan ohella ainut maa, jossa ollaan asettamassa direktiiviä tiukempia rajoituksia näiden niin sanottujen sidosyksiköiden liiketoiminnalle.

Esitetyn sääntelyn tullessa voimaan suomalaiset sidosyksiköt eli in-house -yhtiöt olisivat epäedullisessa kilpailuasetelmassa EU:n sisämarkkinoilla verrattuna muihin EU-alueen vastaaviin yhtiöihin. Suomi ei olisi yhdenvertainen muiden jäsenmaiden kanssa.

Suomen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa EU:n tarjoamat rahoitusmahdollisuudet ovat yksi keino tutkimuksen ja kehityksen rahoitusvajeen kattamiseksi.

Hankintalakiesityksen toteutuessa vaarana on, että esimerkiksi tutkimusinfrastruktuurien palvelutarjonta sijoittuu jatkossa muualle Eurooppaan. Näin voi käydä, jos suomalainen sidosyksikkö ei tiukempien myyntirajoitusten vuoksi saa tarjota palveluita suomalaisille tai eurooppalaisille tutkimus- ja koulutuskentän toimijoille, joihin se ei ole sidosyksikkösuhteessa. Sijoitettujen tutkimusrahojen hyödyt Suomelle jäisivät tällöin saamatta.

Sidosyksiköiden resursseja voidaan hyödyntää myös suomalaisen teollisuuden uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Hankintalakiesitys ei kuitenkaan kannusta veronmaksajien jo kertaalleen kustantamien resurssien hyödyntämiseen uudelleen esimerkiksi valtion tutkimuslaitosten ja korkeakoulututkimuksen ulkopuolella. Suomen ei kannata lainsäädännöllä rajoittaa uutta liiketoimintapotentiaalia, saati luontaista synergiaa julkisen tutkimuskentän ja innovatiivisten yritysten välillä.

Nykymuodossaan hallituksen hankintalakiesitys ei tue pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeita ("Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi" ja "Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö").

Hankintalain tulee olla hallitusohjelman linjan mukainen. Sidosyksiköille esitetystä viiden prosentin ja 500 000 euron "ulosmyynnin" enimmäismäärästä tulee luopua, ja laissa on otettava huomioon EU:n hankintadirektiivissä määritellyn horisontaalisen yhteistyön lisäksi myös muu yleisen edun mukainen toiminta. Tästä pitää tarvittaessa säätää erikseen.

Kimmo Koski
toimitusjohtaja
CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy